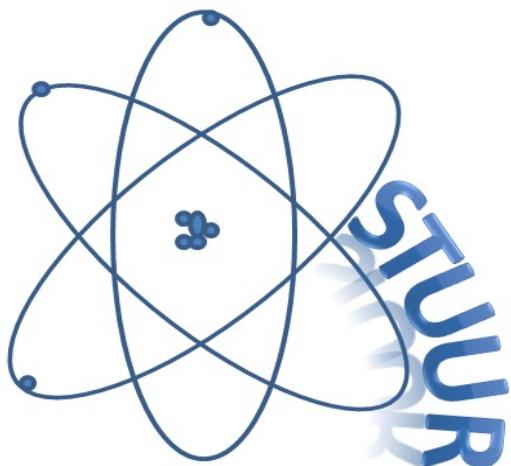

Gevorderde proeven: kernfysicalab

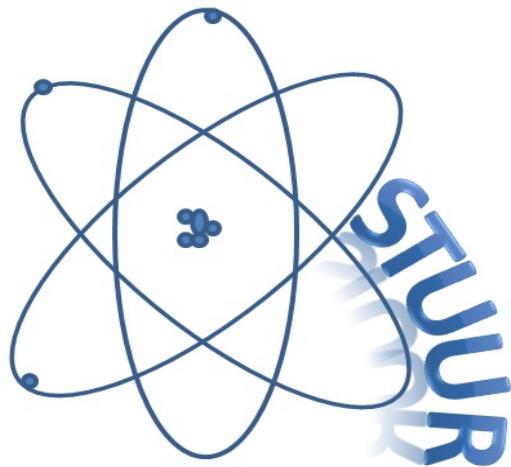
STUUR – kernfysicalab

Met dank aan

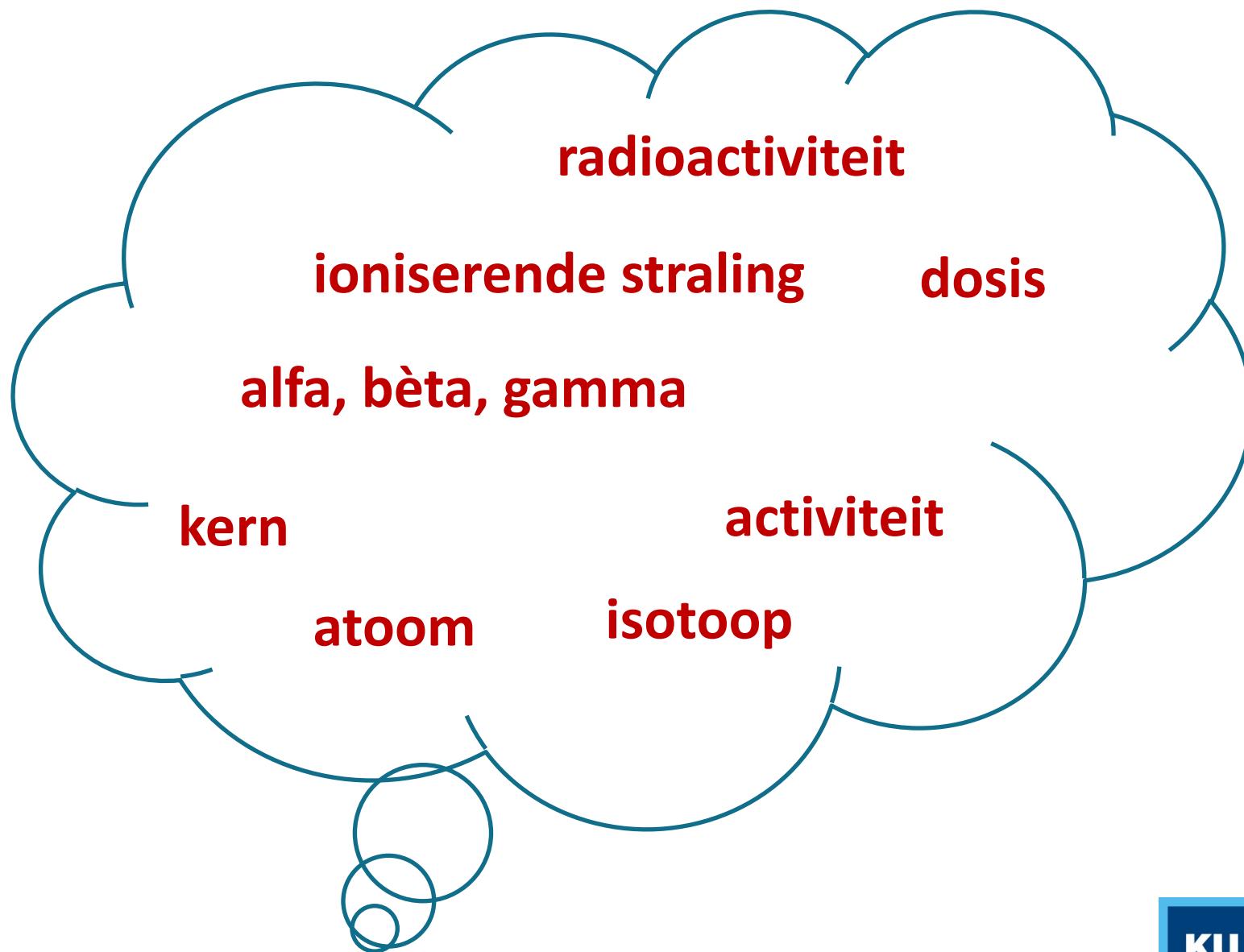
- Geneviève Janssens & Benny Boeykens
- Prof. dr. Mieke De Cock

Planning

- **Presentatie**
  - **Inleiding**
  - Praktische afspraken
  - Meettoestellen en bronnen
- Verplaatsing naar STUUR-lab
- Uitvoeren experimenten

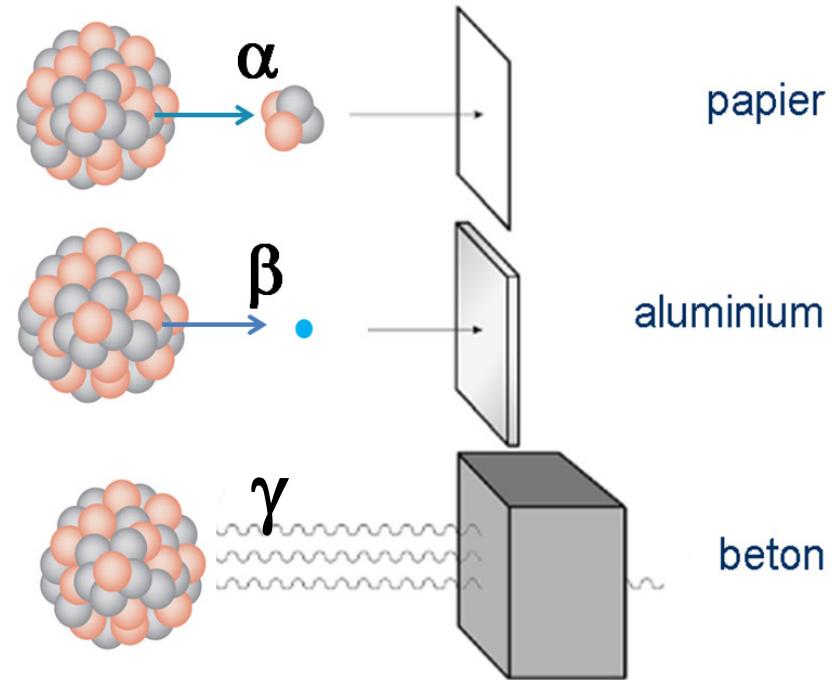

Wat is kernfysica

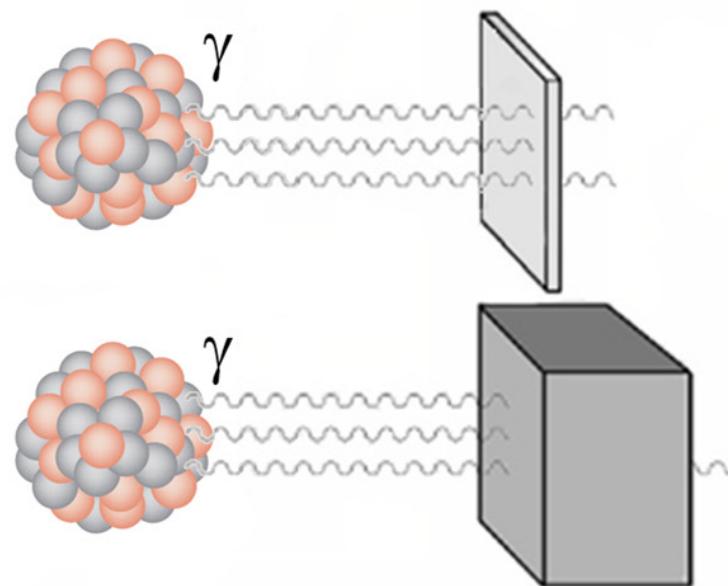
Ioniserende straling

- Verschillende soorten:
 α , β : geladen deeltjes
 γ : fotonen
- Uitgezonden door atoomkernen die **vervallen** (radioactieve kernen)
- Eigenschappen van straling:
  - Energie: snelheid van deeltjes, golflengte van fotonen
  - Intensiteit: aantal deeltjes/fotonen (hangt af van de hoeveelheid materiaal en van levensduur)

Gamma-straling

- γ -straling: fotonen (e.m. golven)
- Energie $E = h\nu$
- Door wisselwerkingen in een medium worden fotonen verstrooid of geabsorbeerd
→ afname in intensiteit
- Kans van interactie hangt af van dichtheid van materiaal en van de energie van de straling

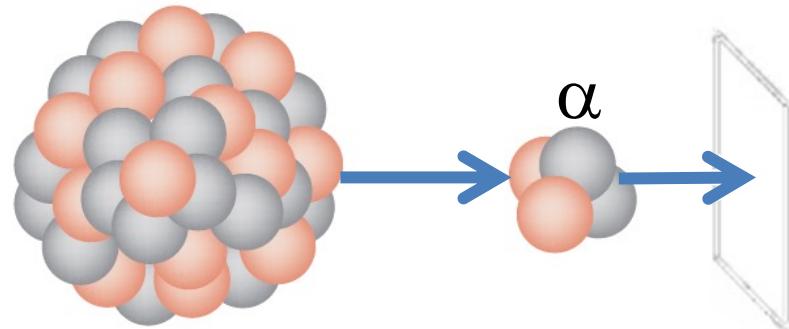
Enkele cm lood

tot meters beton

halveringsdikte in materiaal is afhankelijk van energie

Alfa-straling

- 2 neutronen en 2 protonen (helium-kern)
- Door wisselwerkingen met het medium verliezen α -deeltjes energie
- Uiteindelijk worden ze allemaal op ongeveer dezelfde afstand (dracht) gestopt

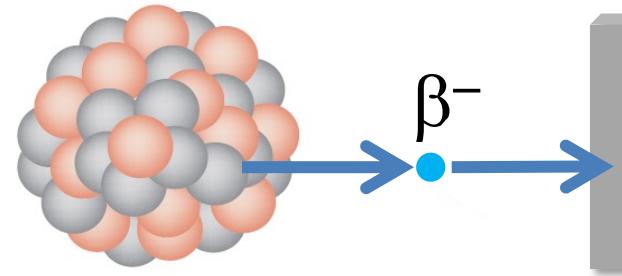
de dracht van α 's in lucht is een paar cm

in papierfolie hebben α 's een dracht < 0,1 mm

→ α 's worden volledig gestopt door papierfolie

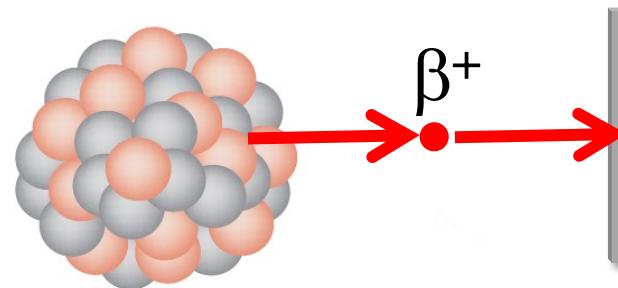
Bèta-straling

- β^- -deeltje: elektron
- In een medium verliezen ze energie maar worden ook verstrooid
→ ook afname in intensiteit

volledig gestopt door 4 mm aluminium - **dracht 4 mm**

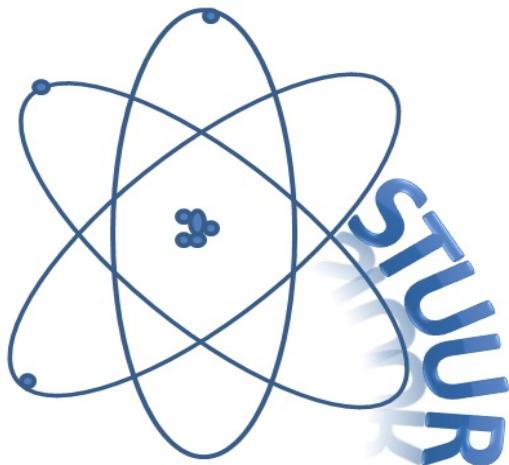
- β^+ -deeltje: positron
- Afname in energie en intensiteit
- β^+ -deeltje worden geannihileerd door botsingen met elektronen

volledig gestopt stevig papier/1 mm Al - **dracht 1 mm**

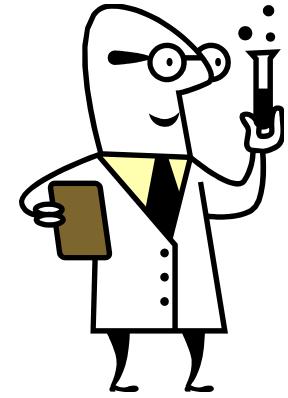
Planning

- **Presentatie**
  - Inleiding
  - **Praktische afspraken**
  - Meettoestellen en bronnen
- Verplaatsing naar STUUR-lab
- Uitvoeren experimenten

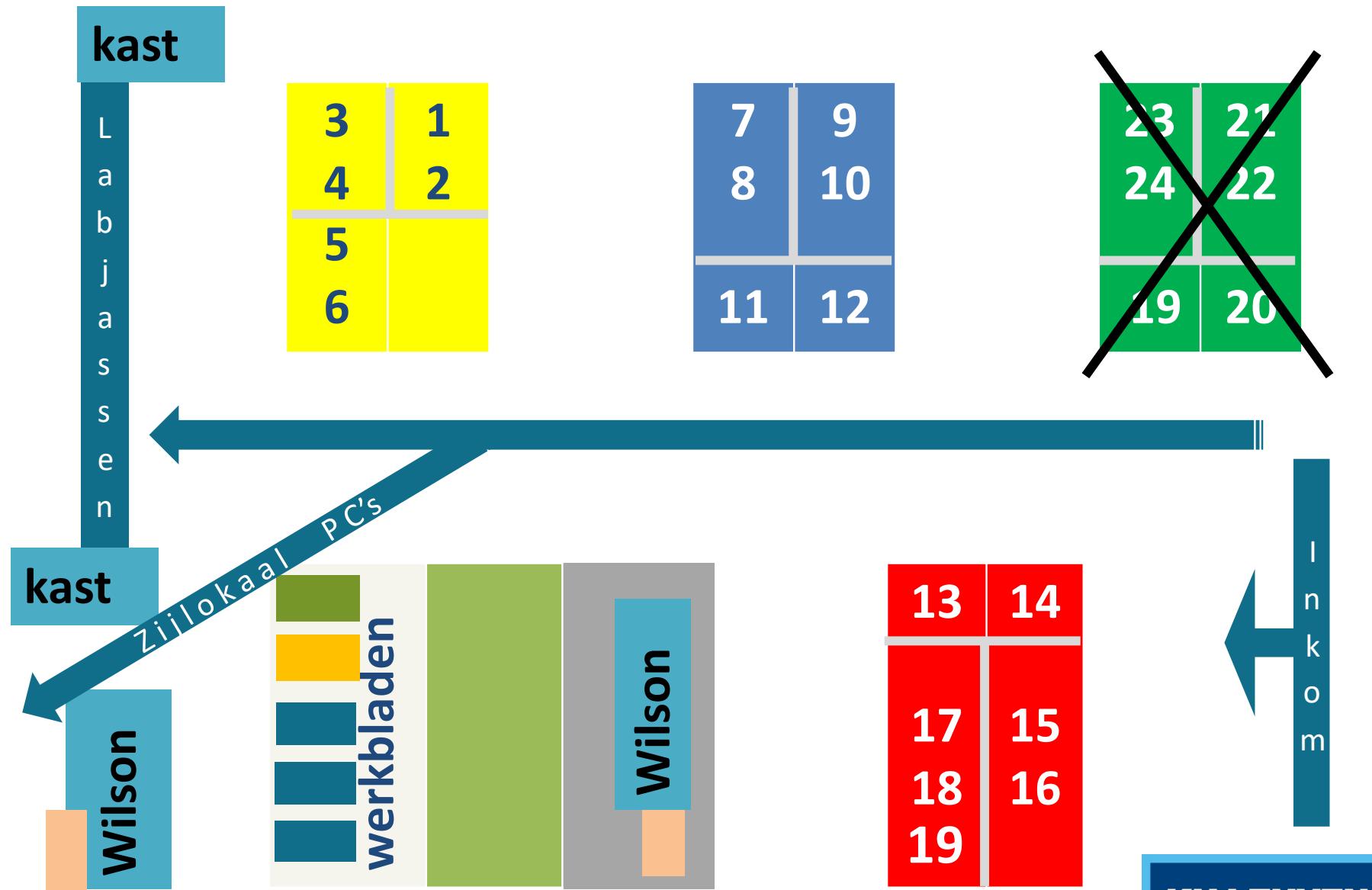

START in het lab

- Altijd een mondmasker dragen
Niet rondlopen
- Bij binnekomen:
handen ontsmetten
jas aan de centrale kapstok
boekentas in de kast
- Alleen meenemen:
  - schrijfgerief – potlood – gom
  - Rekentoestel
- Zoek je plaats op volgens je **eigen kleur**
en **tafel**:
geel – blauw – rood (– groen)

Lokaalindeling

START in het lab

9u	12u	15u
1. Lisa Vandebrouck	1. Giel Boermans	3. Nathalia Thomas
2. Gorik Bienstman	2. Andreas Croes	4. Lander Umans
3. Myrte Rombouts	3. Sara Heyvaert	5. Arthur Kerkhofs
4. Soufiane Tijjini	4. Jana Aelbrechts	6. Victor Lespoix
5. Samuel Vergauwen	5. Inne Van de Plas	7. Rik De Backer
6. Nathan Vandenbosch	6. Nore Kerkhofs	8. Axel Faniel
7. Michiel Gautama	7. Marie Domen	Stephanie Streefland
8. Yari De Paep	8. Thomas Mattheusen	9. Mathias Van Gompel
9. Tomas Saniz Balderrama	9. Arthur Bouckaert	10. Jasper Demuynck
10. Jelle Van Cauwenberge	10. Eben Van Rompu	
11. Neel Vlekken	11. Bert Depoorter	
12. Raphaël Annys	12. Ruben Van de Borgh	
13. Kasper Nagels	13. Louis Claeys	
14. Karel Plets	14. Michiel De Wilde	
15. Lukas Rosseels	15. Dorien Vanbinst	
16. Nathan Meurrens	16. Lukas Dufour	
17. Staf Motten	17. Cédric D'Exelle	
18. Tom Tandecki	18. Lotte Bekeart	
19. Sam Cornelis	19. Jos van Gorp	

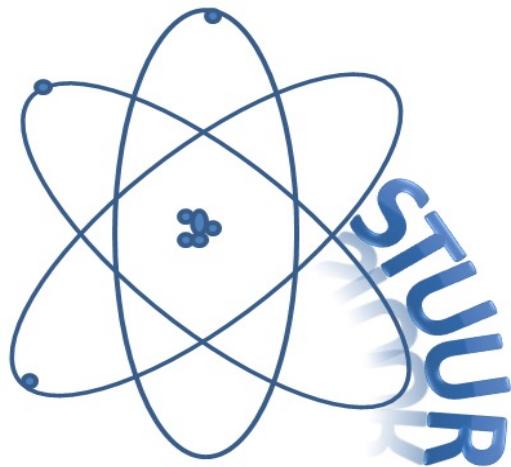
Afsluiting werkzitting

- Alle **bronnen** in de container!!!
(practicumleider controleert)
- ~~Labjas terug op juiste plaats~~
- Kaartjes afgeven

Planning

- **Presentatie**
  - Inleiding
  - Praktische afspraken
  - **Meettoestellen en bronnen**
- Verplaatsing naar STUUR-lab
- Uitvoeren experimenten

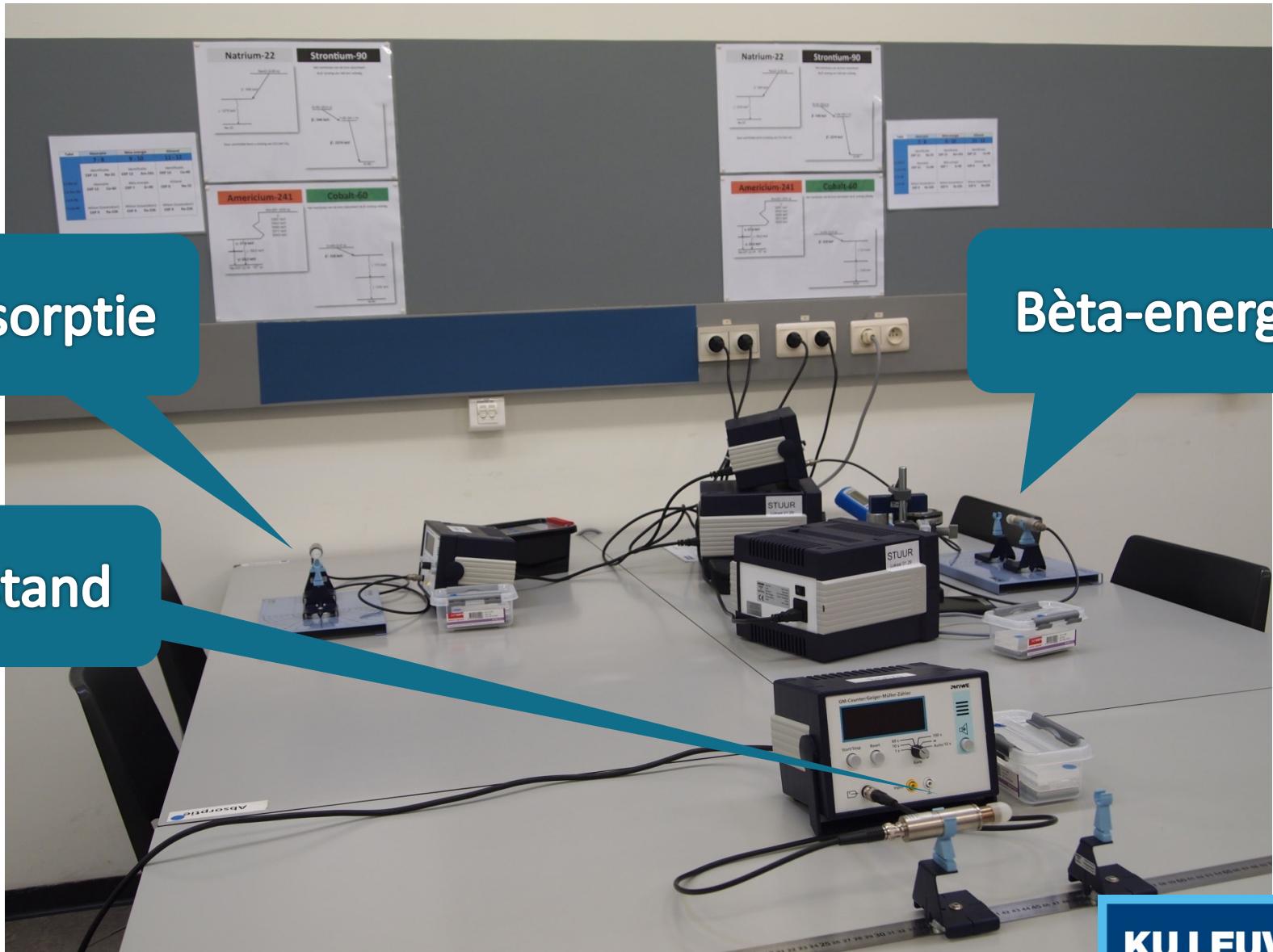
Overzicht: tafel

Materiaal voor
Identificatie

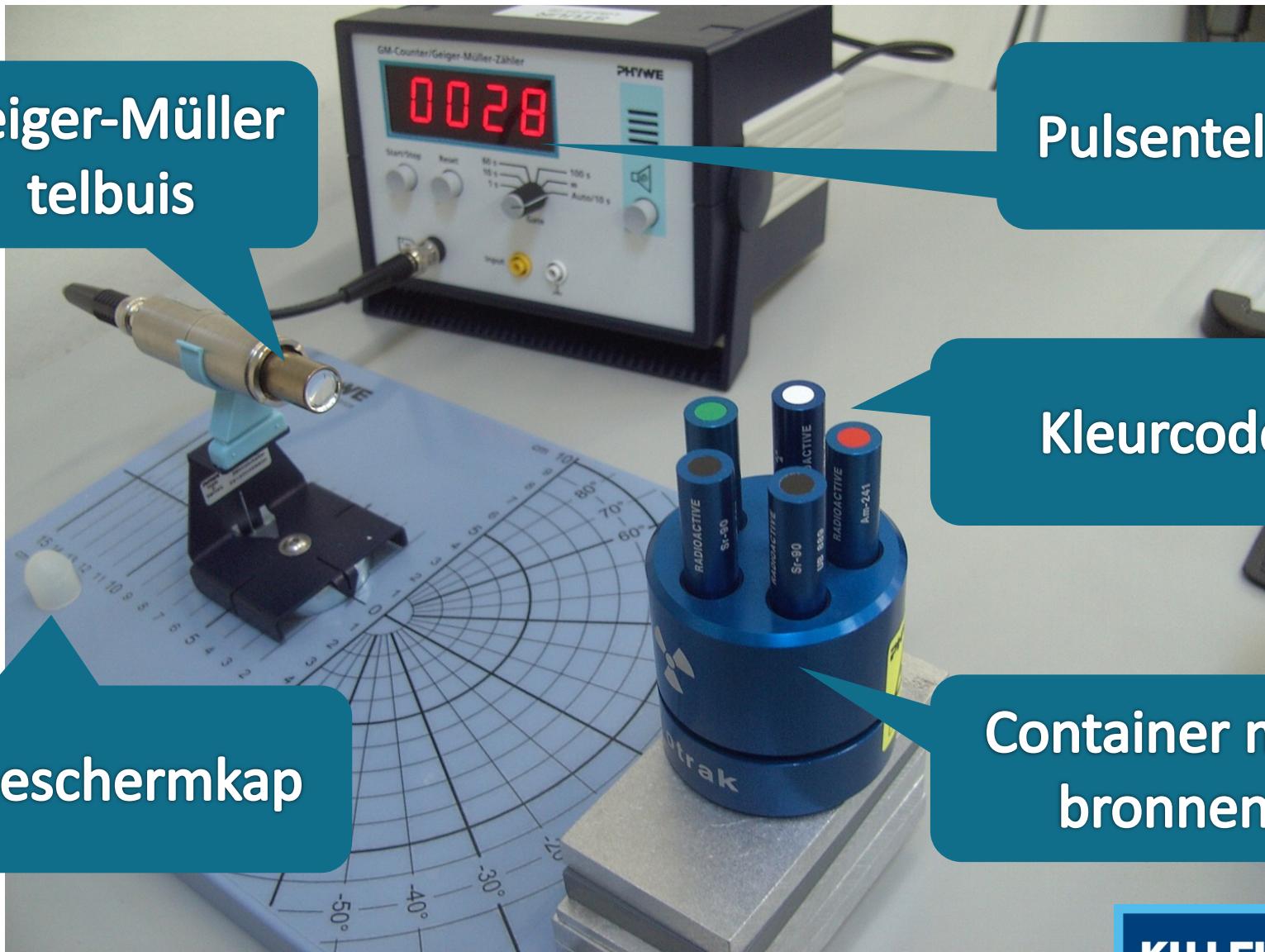
KU LEUVEN

Overzicht: tafel

KU LEUVEN

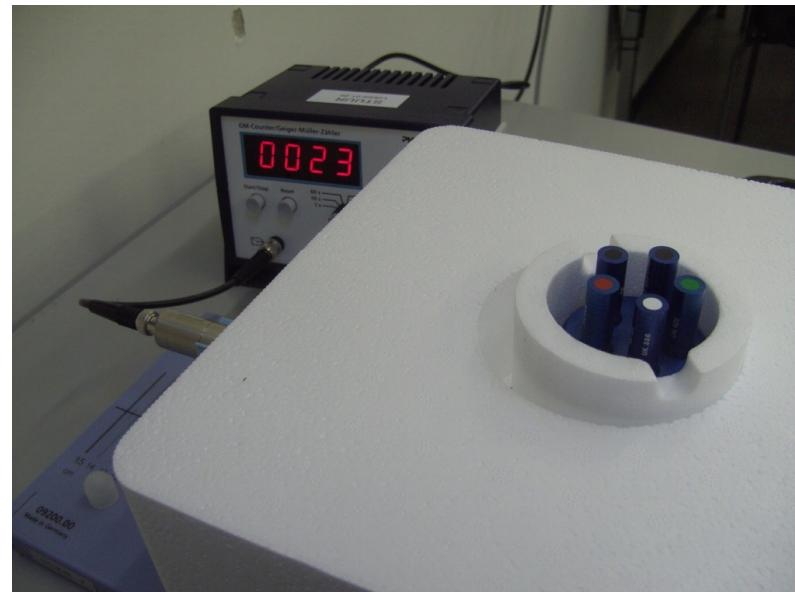
Overzicht: bij elke opstelling

Bronnen

Gebruik

- Vlak voor de meting uit container
- Opgelet met scherpe voorwerpen:
potlood, geodriehoek...
ook niet aanraken
- Meteen na de meting in container

Bronnen

Maatregelen om bestraling te beperken

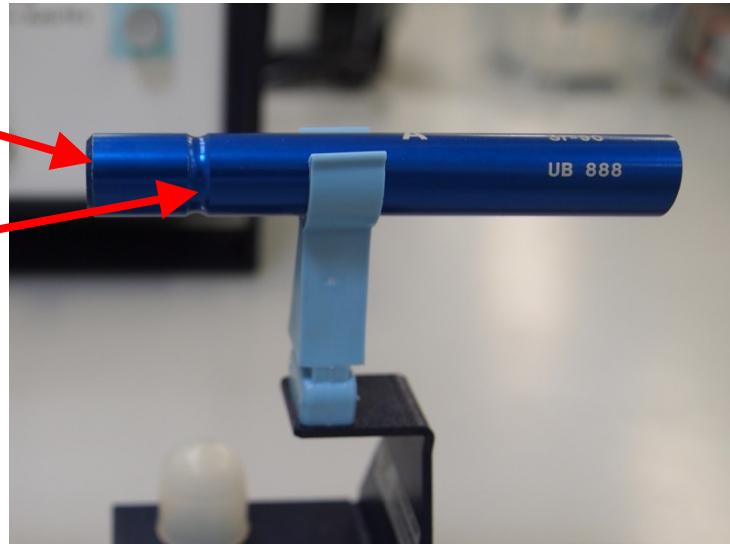
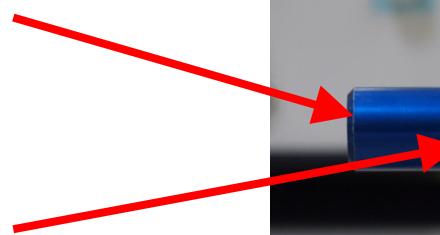
- Afstand houden
- Beschermen
- Contacttijd beperken
- ALARA-principe:
A s Low A s Reasonably A chievable

Bronnen

Bestraling <> Besmetting

- Vooraan is de bron afgesloten met membraan
- het radioactief materiaal is ingekapseld, in de ruimte voor de inkeping

Opstelling telbuis

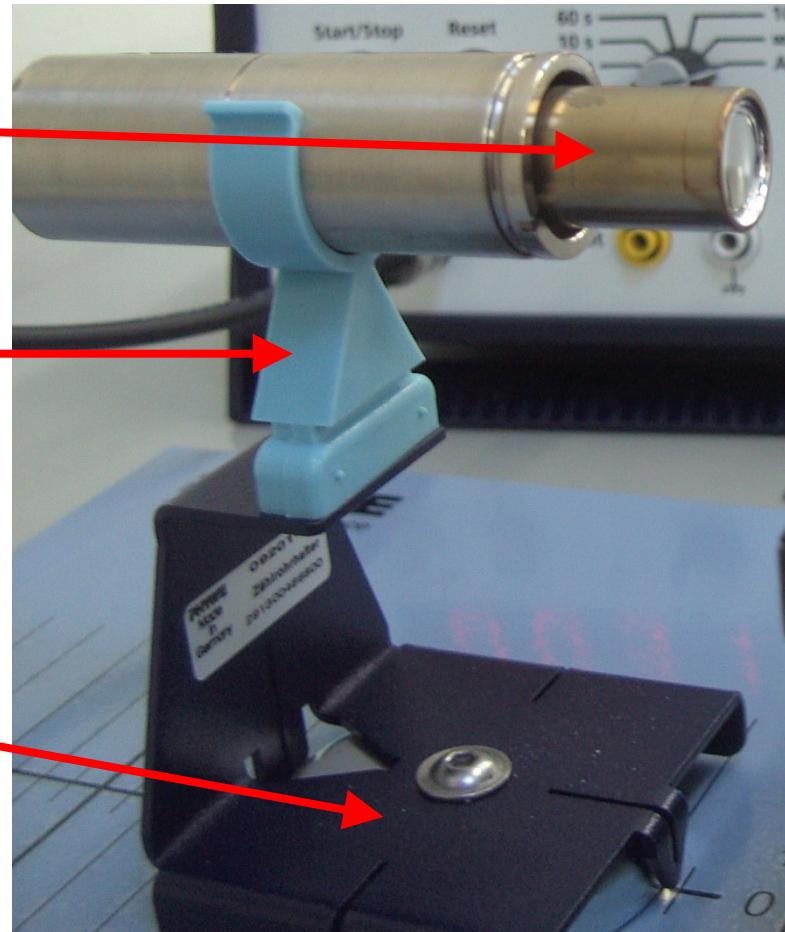
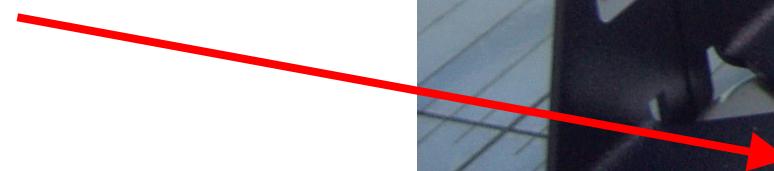
telbuis

houder

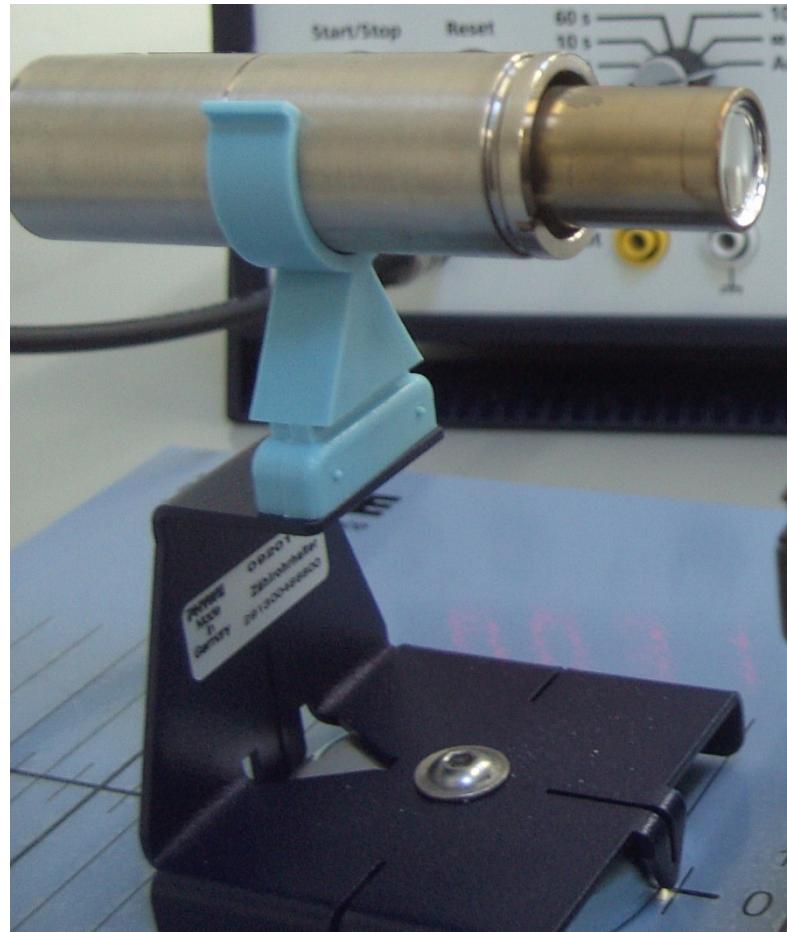

magneetvoet

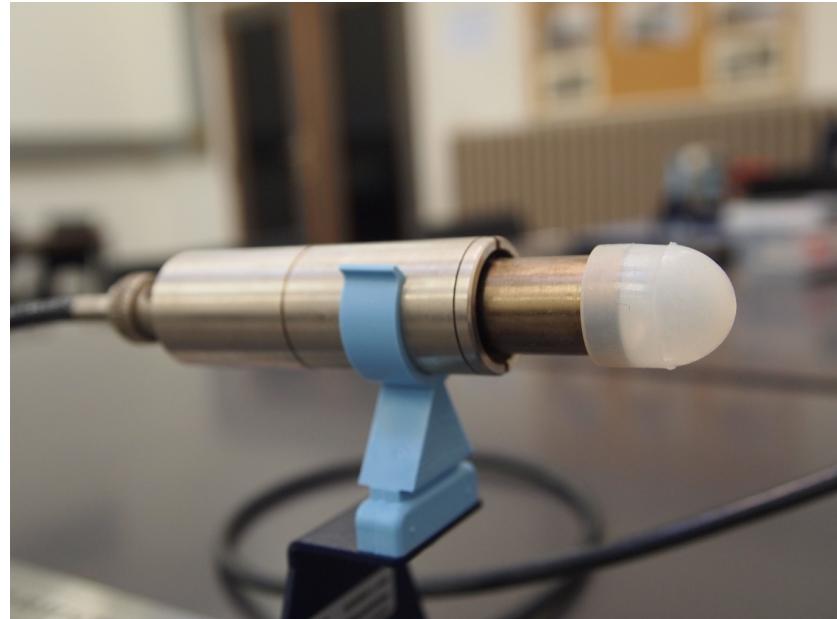
Opstelling telbuis

- Membraan is zeer kwetsbaar
- Opgelet met scherpe voorwerpen
potlood, geodriehoek ...
- Ook niet aanraken!

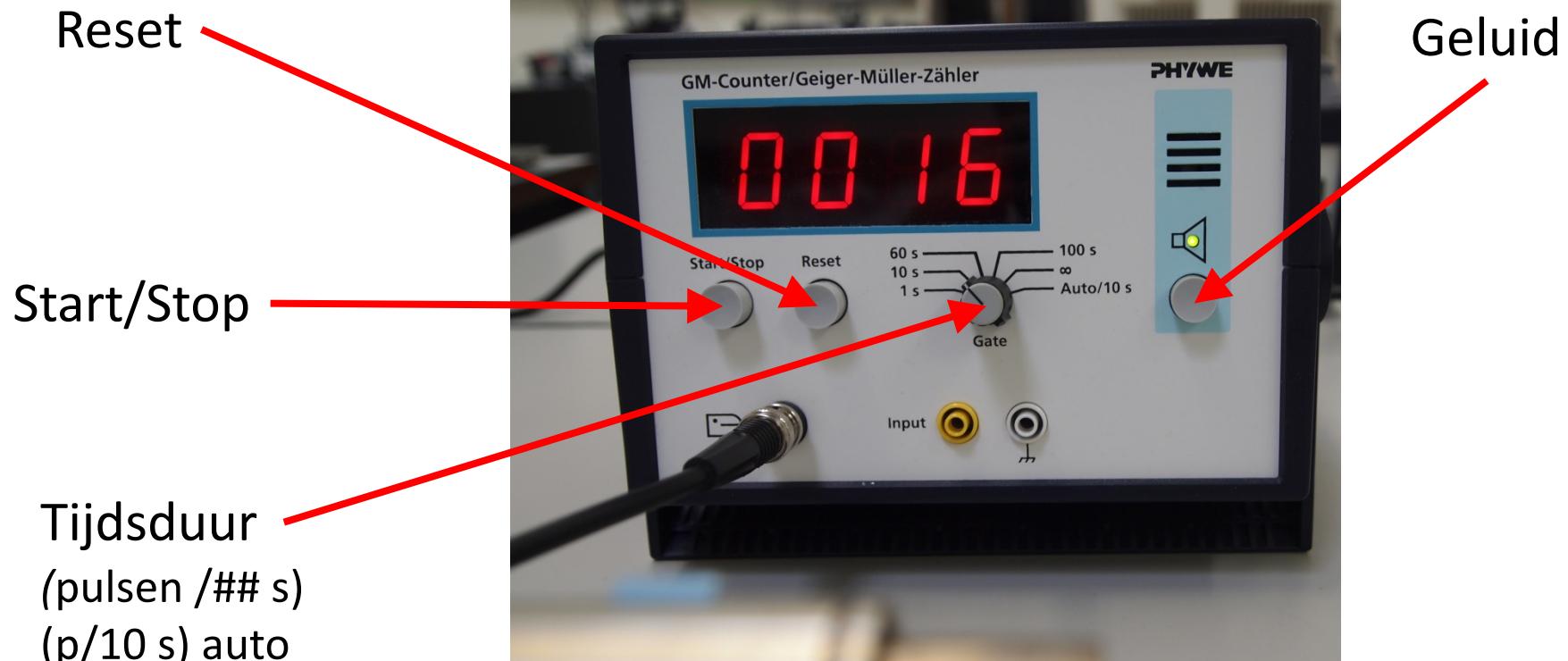
Opstelling telbuis

- Membraan is zeer kwetsbaar
- Opgelet met scherpe voorwerpen
potlood, geodriehoek ...
- Ook niet aanraken!
- Beschermkap als de meting klaar is

Geiger-Müllerteller (G-M)

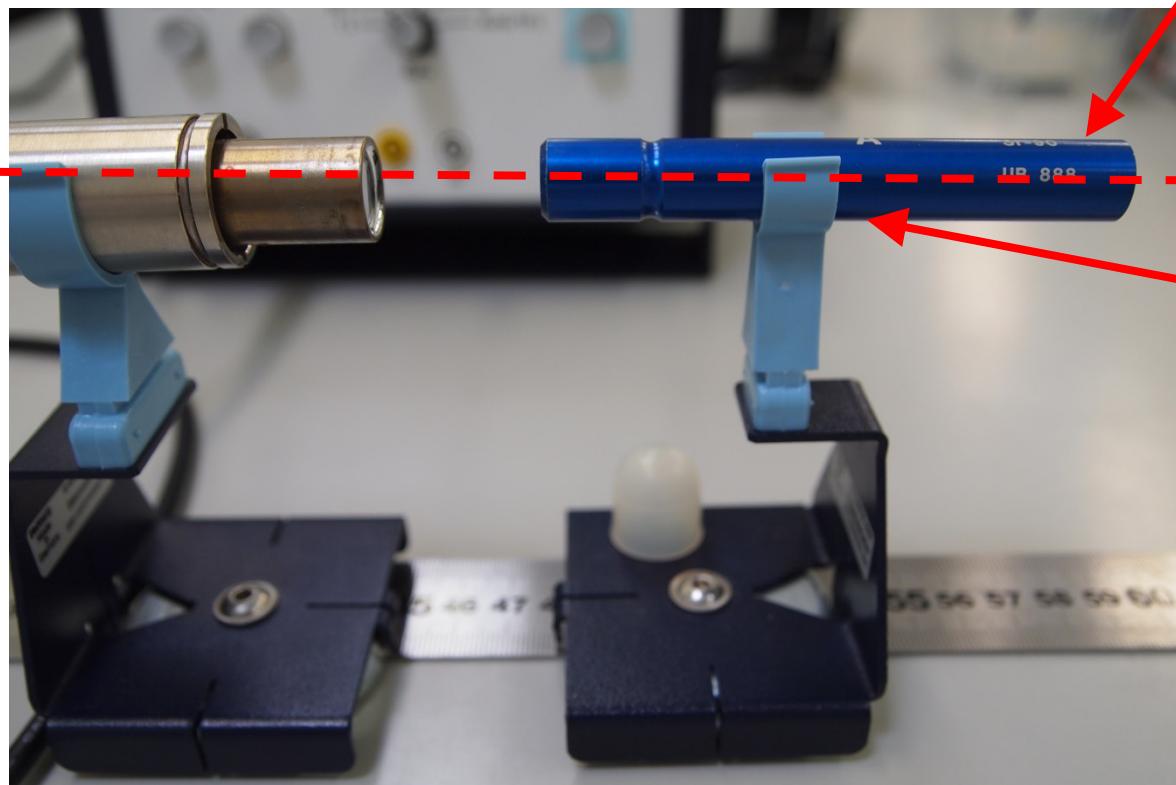
- Telt het aantal pulsen / (= intensiteit)

Tijdsduur
(pulsen /## s)
(p/10 s) auto

Opstelling van telbuis en bron

Hoe plaats je de bron?

bron achteraan
vastnemen

ver genoeg van de
telbuis

in de houder klikken

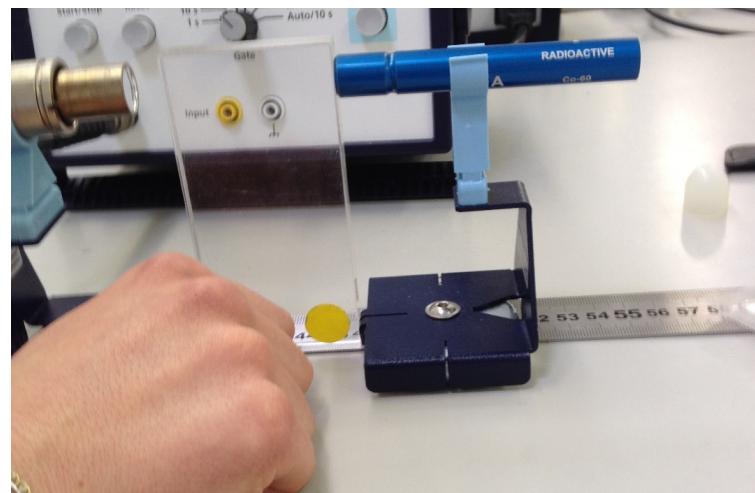
uitlijnen met telbuis

Opstelling van telbuis en bron

Positie bepaling

Met hulpplaatje:

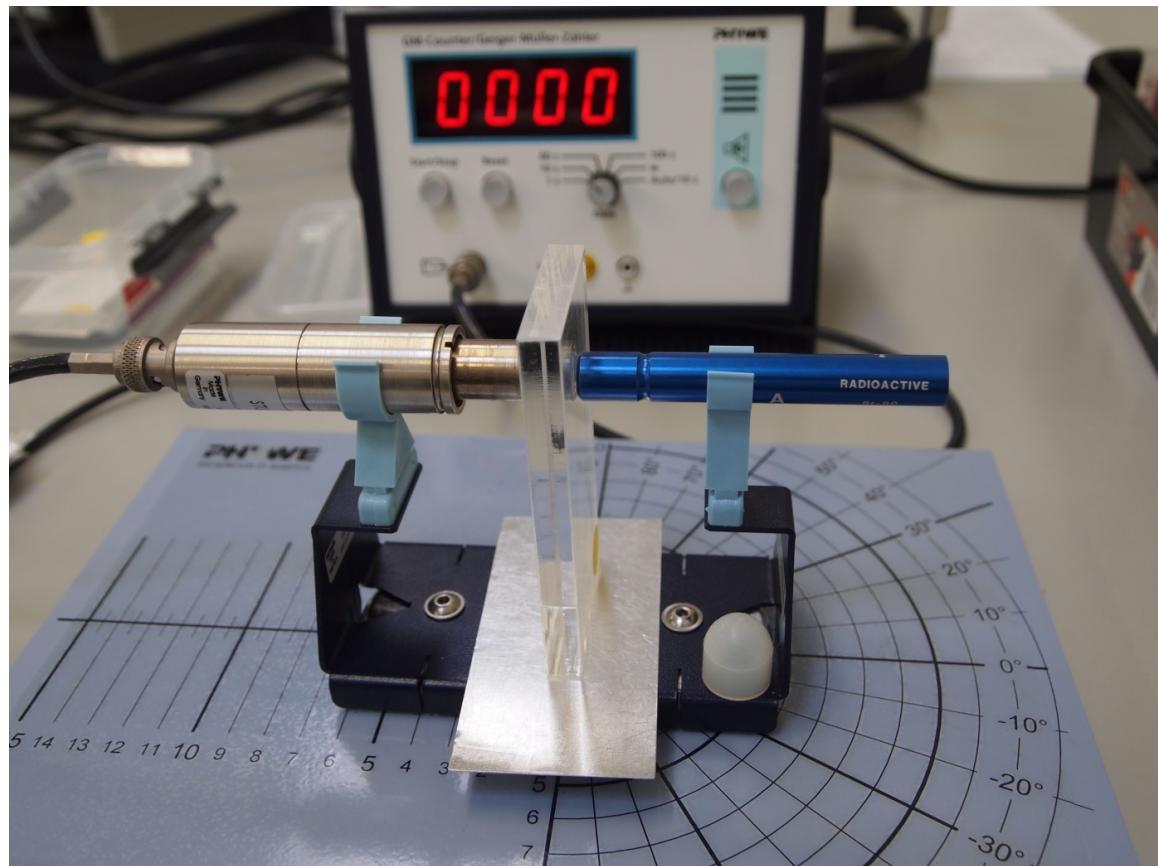
- Telbuis instellen recht boven het markeerpunt
- Bron instellen recht boven het markeerpunt

Opstelling van telbuis en bron

Afstandsbepaling

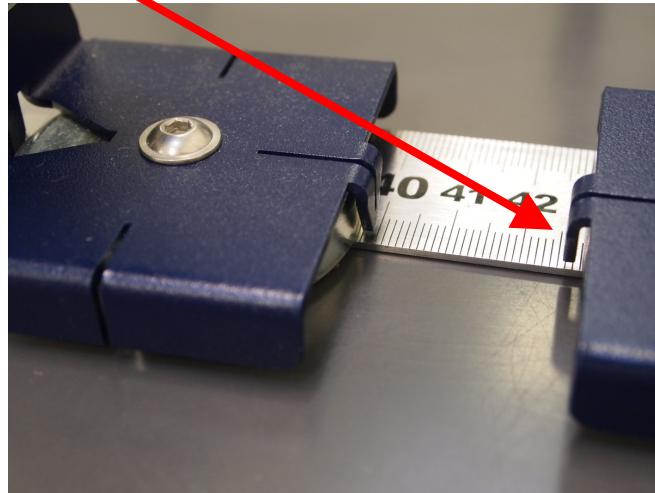
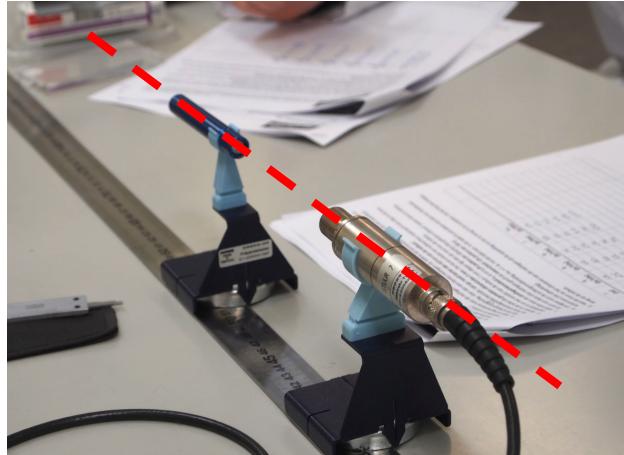
- De afstand instellen:
1 (of 2) cm plexiglas
- Magneet verschuiven
- Uitlijning controleren

Opstelling van telbuis en bron

Afstandsbepaling

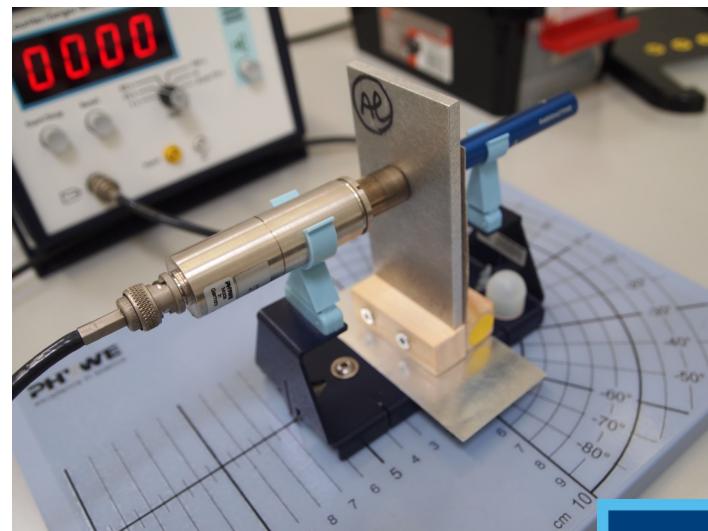
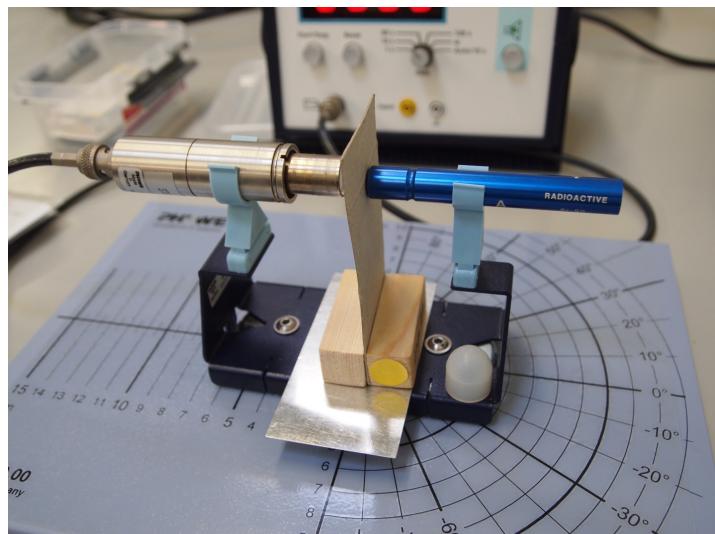
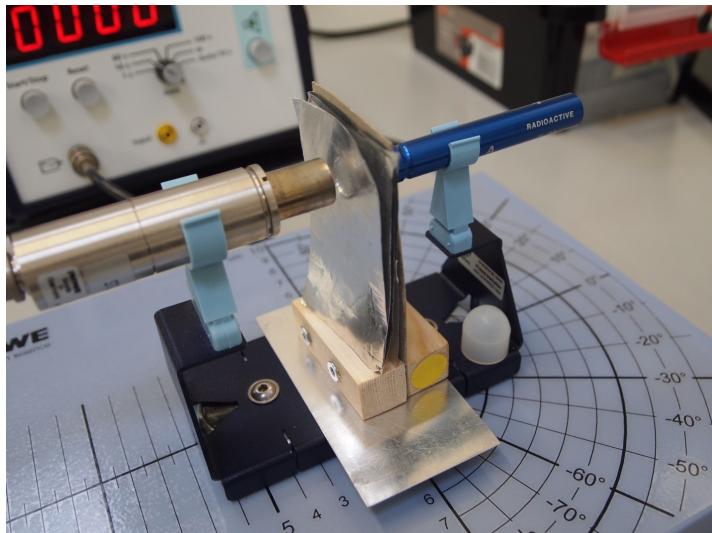
- Telbuis en bron uitlijnen
- Markeerpunten
op de millimeter-schaal

KU LEUVEN

Opstelling van telbuis en bron

Houder voor folies en plaatjes

KU LEUVEN

Opstelling “Energie van β-deeltjes”

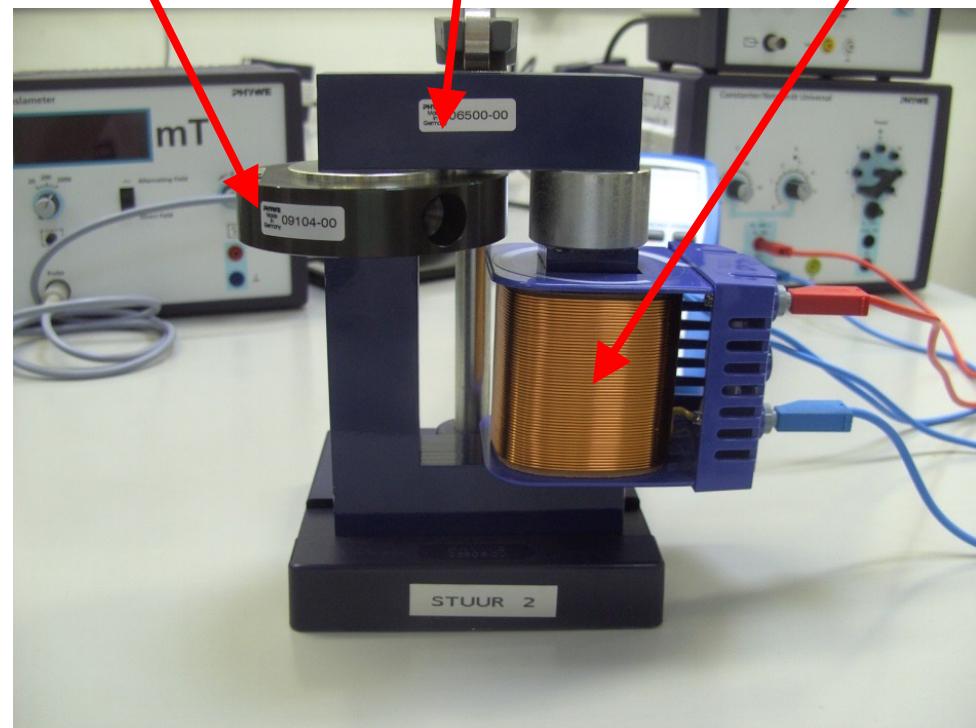
Spectrocoop

- Stroom door de spoel
→ magnetisch veld in ijzerkern en in spectrocoop
- Richting van veld bepaald door de rechterhandregel
- Afbuiging van de baan van geladen deeltjes in de spectrocoop
- Selectie van deeltjes met een bepaalde buigingsstraal
→ selectie in snelheid (energie)

spectrocoop

gesloten ijzerkern

spoel

$$F = ma \rightarrow m \frac{v^2}{r} = QvB$$

Opstelling “Energie van β -deeltjes”

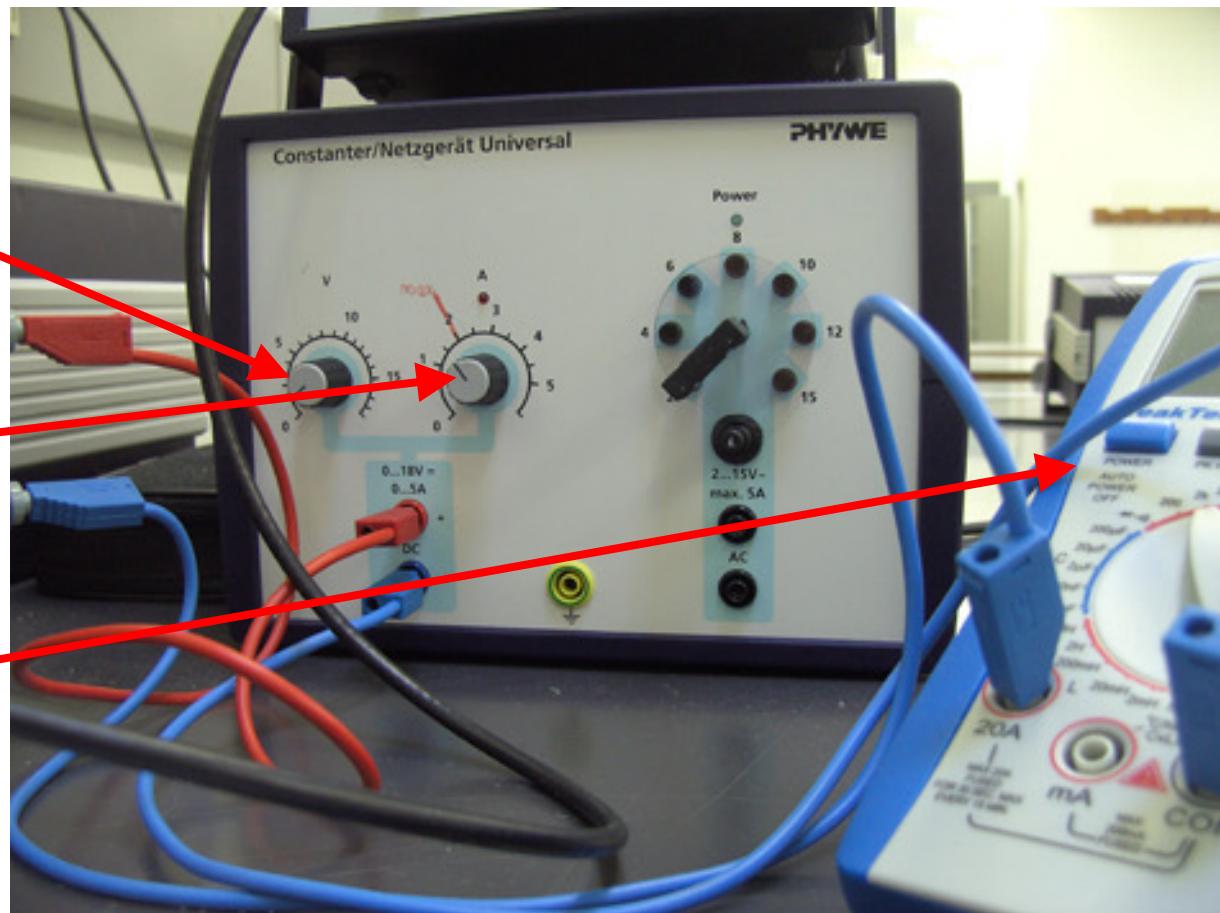
Spanningsbron

spanning regelen
met linkerknop

/ max: 2 A

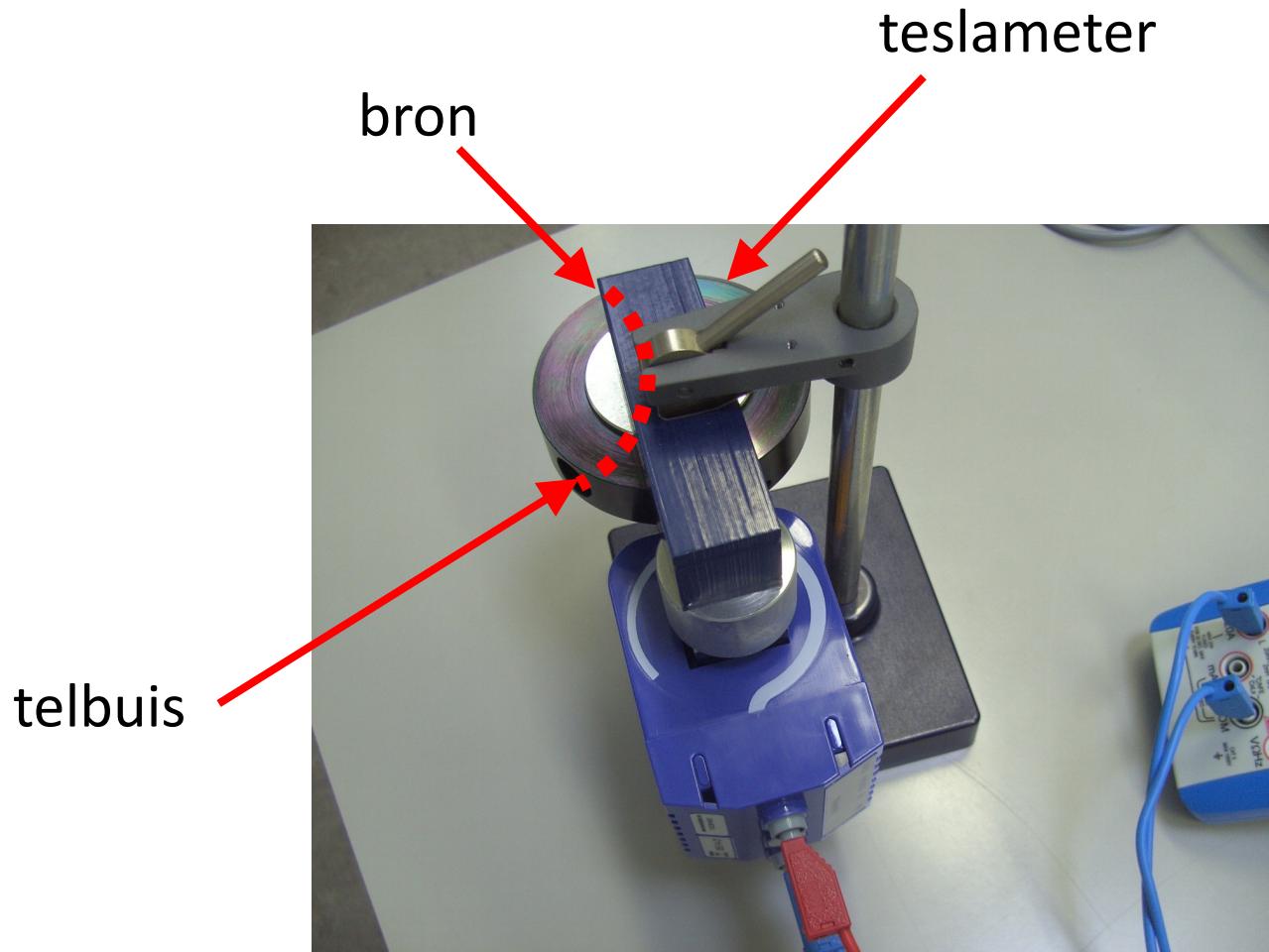
begrenzer

controle met
ampèremeter

Opstelling “Energie van β -deeltjes”

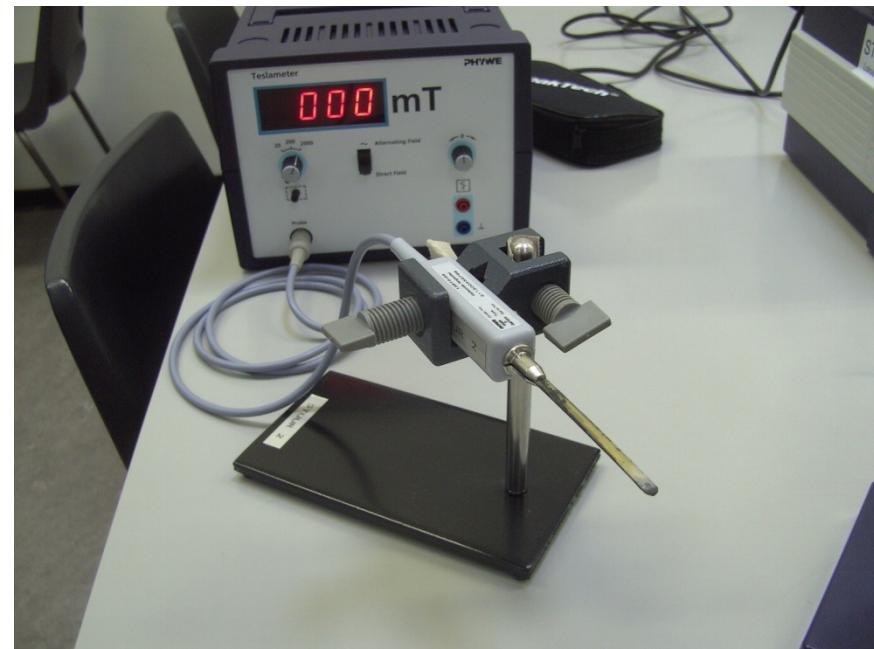
3 openingen in de spectrocoop

Opstelling “Energie van β -deeltjes”

Teslameter

- Meten van het magnetisch veld
- In mT (millitesla)
- zin van vector B :
 $B = + 7 \text{ mT}$ (voor β^+)
 $B = - 15 \text{ mT}$ (voor β^-)
- De teslameter zit al op zijn plaats in de spectrocoop

Planning

- **Presentatie**
  - Inleiding
  - Praktische afspraken
  - Meettoestellen en bronnen
- **Verplaatsing naar STUUR-lab**
- **Uitvoeren experimenten**

